

УДК 37.018.43:004.9:613.86

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi58.629>

Кохановська О. В.*,
orcid.org/0000-0001-7294-173X

Слюсаренко Н. В.*,
orcid.org/0000-0002-9215-5936

ЦИФРОВИЙ ДОБРОБУТ ПЕДАГОГІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто актуальну проблему забезпечення цифрового добробуту педагогів в умовах переходу до дистанційного та змішаного навчання, що відбувся під впливом глобальних кризових ситуацій, зокрема пандемії COVID-19 та війни в Україні. Наголошено на важливості підтримання здорового цифрового балансу (Digital Wellbeing) як складової професійного й особистого благополуччя педагогів, які вимушено працюють в умовах постійного онлайн-зв'язку.

Висвітлено основні проблеми, що негативно впливають на цифровий добробут освітян, серед яких – цифровий стрес, розмитість меж між робочим і особистим життям, інформаційне перевантаження та недостатній рівень цифрової компетентності. Проаналізовано сучасні закордонні та вітчизняні дослідження з цієї проблематики, на підставі яких зроблено висновок про потребу розроблення й реалізації практичних стратегій підтримки цифрового добробуту педагогів.

Окремо висвітлено результати дослідження роботи 93 педагогів Херсонської області, які працюють дистанційно в умовах війни. За результатами опитування визначено основні чинники, що впливають на цифровий добробут педагогів, як-от: надмірний час перебування за цифровими пристроями, постійна залученість у робочі комунікації та низький рівень цифрової гігієни. З'ясовано, що більшість педагогів не мають чітких стратегій управління цифровим навантаженням, що значно підвищує ризик професійного вигорання.

Запропоновано практичні рекомендації щодо покращення цифрового добробуту педагогів, включаючи підвищення цифрової грамотності, установлення чітких цифрових меж, упровадження програм психологічної підтримки та інтеграцію концепції Digital Wellbeing у програми підвищення кваліфікації. Наведено приклади успішних світових практик підтримки цифрового добробуту освітян.

Ключові слова: цифровий добробут, дистанційне навчання, цифровий стрес, професійне вигорання, цифрова грамотність, педагоги, вчителі.

Постановлення проблеми. Перехід до дистанційного та змішаного навчання в умовах глобальних кризових ситуацій, зокрема пандемії COVID-19 та війни в Україні, призвів до суттєвих змін в освітньому процесі. За таких умов цифровий добробут, тобто здоровий цифровий баланс, – це те, про що потрібно особливо ретельно дбати сьогодні. Ми живемо в онлайн-світі майже 24 години на добу, і це не завжди має позитивний вплив на наше самопочуття. Однією з ключових проблем сьогодення є забезпечення цифрового добробуту (Digital Wellbeing) педагогів на територіях бойових дій або близьких до території бойових дій, які вимушені працювати в режимі постійного онлайн-зв'язку, використовувати нові технології та адаптувати освітні методики до цифрових платформ. Саме тому постійний цифровий стрес, відсутність чітких меж між робочим і особистим життям, інформаційне перевантаження та відчуття цифрової залежності є проблемами, які потребують нагального вирішення.

Аналіз досліджень. Нині проблема цифрового добробуту особистості активно досліджується в наукових колах. Так, концепцію Digital Wellbeing розглядають

*© Кохановська О. В.

*© Слюсаренко Н. В.

як інтеграцію фізичного, психічного та емоційного благополуччя в цифровому середовищі [3]. Дослідження UNESCO (2021) [10] та OECD (2022) [5] підкреслюють, що цифровий добробут педагогів є критично важливим у сучасних умовах дистанційного навчання, адже без належної підтримки освітяни ризикують професійним вигоранням. У роботах українських дослідників А. Ковальчука [1], Л. Петренка [2] та ін. акцентується увага на проблемах, які постали перед педагогами в умовах дистанційного навчання в Україні, зокрема в контексті війни. Водночас практичні рекомендації щодо впровадження стратегій цифрового добробуту в освітній процес залишаються недостатньо розробленими.

Метою статті є аналіз основних проблем цифрового добробуту педагогів в умовах дистанційного навчання, а також визначення перспектив і стратегій підтримки їхнього цифрового добробуту для забезпечення високої ефективності освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Розвиток цифрової стійкості та впровадження процедур безпеки призводять до стану оптимального здоров'я та загального благополуччя в цифровій сфері, яке називається цифровим добробутом (Digital Wellbeing). Цифровий добробут походить від концепції добробуту та пов'язаний із цифровим життям людей. Здатність людей адаптуватися, керувати та процвітати в цифровому світі, успішно керуючи як своїм цифровим «життям», так і безпекою, називається цифровою стійкістю, яка є поєднанням цифрового добробуту й безпеки. Наріжним каменем цифрової стійкості є цифрове благополуччя, яке наголошує на збереженні позитивного та розумного зв'язку з технологіями. Це передбачає обмеження часу, проведеного перед екраном, надання високого пріоритету психічному та емоційному здоров'ю, створення підтримувальних онлайн-спільнот і навчання цифрової грамотності.

У контексті благополуччя цифрова стійкість допомагає людям справлятися з труднощами в Інтернеті, як-от кіберзалякуванням, переслідуванням в Інтернеті або впливом небезпечного вмісту, зберігаючи при цьому своє загальне благополуччя. Люди можуть розвинути сильну цифрову стійкість, яка дозволить їм пересуватися в цифровому світі з упевненістю та відповідальністю, поєднавши цифровий добробут із цифровою безпекою. Такі люди краще справляються з проблемами цифрового світу, пристосовуються до мінливих небезпек, ухвалюють мудрі рішення, захищають свою особисту інформацію та підтримують своє психічне, емоційне та фізичне здоров'я під час користування Інтернетом. Стійкість особистості до цифрових технологій зрештою сприяє безпечнішому, здоровішому та більш повноцінному досвіду роботи в Інтернеті [4].

Аналізуючи феномен цифрового добробуту, польський учений М. Осух зазначає, що це спосіб використання сучасних технологій таким чином, щоб вони не мали «контролю» над людьми, більшість із яких сьогодні щодня проводять багато годин, переглядаючи соціальні мережі та читаючи останні новини в Інтернеті. При цьому дуже часто, абсолютно несвідомо, вони витрачають багато вільного часу, який можна було б витратити, для прикладу, на фізичну активність, вивчення мови чи спілкування [7].

До того ж актуальним на сьогодні для більшості людей на планеті, й особливо для українців, є боротьба із синдромом FOMO («синдромом втрачених можливостей»), тобто страхом бути позбавленими доступу до інформації або «опинитися не в курсі». Надзвичайно важливо вміти час від часу відмовлятися від користування смартфоном і скролінгу соцмереж, що є дуже складним завданням в умовах сучасних українських реалій. Варто враховувати те, що надмірне використання цифрових технологій впливає на функціонування особистості не лише в особистому, а й професійному житті.

Разом із тим розвиток цифрової стійкості й упровадження процедур безпеки призводять до стану оптимального здоров'я та загального благополуччя в цифровій сфері.

Цифровий добробут (Digital Wellbeing) охоплює фізичний, психічний та емоційний комфорт людини під час використання нею цифрових технологій. Він передбачає здатність особи контролювати час, проведений у цифровому середовищі, зберігати здорові звички й уникати інформаційного перевантаження.

Згідно з дослідженнями Ц. Бура (2021) [3] цифрового добробуту можна досягти через розвиток цифрової гігієни, яка включає регулярні перерви в роботі з цифровими пристроями, установлення цифрових меж та управління інформаційним потоком. Price (2020) додає, що цифровий добробут має бути інтегрований у повсякденну діяльність педагогів для збереження їхньої продуктивності та ментального здоров'я.

Особливим чинником, що впливає на цифровий добробут українських педагогів, є воєнний конфлікт. Так, педагоги в Херсоні та інших прифронтових місцевостях змушені працювати виключно в дистанційному форматі. Постійний доступ до цифрових платформ, відсутність живого спілкування та невизначеність ситуації спричиняють емоційне виснаження й підвищують ризик професійного вигорання.

Дослідження показують, що в умовах війни педагоги відчують додатковий стрес через постійний (переважно негативний) інформаційний потік, зокрема через новини про бойові дії та загрози безпеці. У таких умовах важливо розробляти локальні стратегії підтримки цифрового добробуту, які враховують специфіку регіонів, постраждалих від війни.

Можна виділити такі проблеми цифрового добробуту педагогів:

1. Цифровий стрес і вигорання. Постійне використання цифрових пристроїв та платформ призводить до емоційного виснаження педагогів. Згідно з дослідженнями понад 60% освітян відчують ознаки професійного вигорання через потребу працювати в онлайн-форматі (OECD, 2022).

2. Відсутність чітких меж між робочим та особистим життям. Через дистанційний формат роботи педагоги часто не можуть відокремити робочий час від особистого простору, що призводить до постійного відчуття «включеності» та цифрової залежності.

3. Інформаційне перевантаження. Використання великої кількості цифрових ресурсів та платформ спричиняє інформаційну перенасиченість, що впливає на когнітивні можливості педагогів та їхню продуктивність.

4. Недостатня цифрова компетентність. Багато педагогів стикаються з труднощами у використанні нових цифрових інструментів через відсутність належної підготовки та підтримки.

Дослідження UNESCO (2021) та OECD (2022) показують, що педагоги в різних країнах світу стикаються з однаковими проблемами щодо цифрового добробуту. Тому, для прикладу, у Фінляндії розроблено програми підтримки цифрової гігієни освітян, що включають рекомендації щодо встановлення цифрових меж та управління часом. У Великій Британії реалізується програма «Teacher Wellbeing Index» [9], яка допомагає педагогам підтримувати баланс між професійним і особистим життям.

Усе більше компаній у всьому світі впроваджують програми, які зосереджуються на цифровому балансі їхніх працівників – як на роботі, так і в особистому житті. Багато з них також використовують інструменти, які обмежують доступ до певних вебсайтів або відстежують кількість відкритих вкладок у браузері під час роботи, адже впровадження корисних звичок на робочому місці може призвести до кращих звичок поза ним [7].

У межах нашого дослідження з метою вивчення стану цифрового добробуту педагогів Херсонщини в умовах воєнного часу було опитано 93 вчителі й установлено, що 74,2 % з них проводять за цифровими пристроями понад 8 годин на добу, 12,9 % – від 6 до 8 годин, 12,9 % – від 4 до 6 годин. Виявлено, що серед опитаних не було жодного, хто проводив би за технічним пристроєм менше 4 годин. Констатовано, що це насамперед пов'язано з тим, що вчителі Херсонщини працюють дистанційно, і час щоденної роботи за комп'ютером становить понад 4 години.

Звісно, така технічна завантаженість призводить до надмірної втомлюваності педагогів. Так, 58,1 % опитаних зазначили, що часто відчують втому після роботи з цифровими пристроями, 16,1 % – постійно, 22,6 % – іноді, 3,2 % – нечасто.

Педагоги також зауважують, що їх продуктивність значно залежить від цифрових інструментів і рівня володіння ними. Серед найбільш ефективних у роботі було відзначено

Zoom, Canva, Google Classroom, Padlet, Kahoot, Google Meet, WordWall, LearningApps, На урок, Всеосвіта, Curipod, Genially та ін.

Також 32,3 % опитаних освітян часто відчувають цифровий стрес, 38,7 % – іноді, 19,5 % – нечасто і лише 3,2 % – ніколи його не відчували.

Серед основних причин, які викликають цифровий стрес у освітян, 67,7% відзначили велику кількість завдань, 38,7 % – постійні повідомлення через цифрові пристрої, 32,3 % – недостатнє технічне забезпечення для продуктивної роботи, 16,1 % – відсутність цифрових навичок і проблеми зі здоров'ям, які перешкоджають нормальній роботі.

Варто зауважити, що, розглядаючи ризики все більш цифрового світу, ми часто занепокоєні щодо людей, які не мають технологічних навичок і медіаграмотності. Однак цифрове робоче середовище також становить серйозну загрозу для добробуту працівників, що цього не помічають. Так, чи не найбільшою проблемою для педагогів в умовах дистанційного навчання є розмежування в умовах дистанційної роботи особистого життя та професійної діяльності.

Зазначимо, що одним зі шкідливих аспектів, визначених у звіті, співавтором якого є Врасідас, є ідея постійного зв'язку. Хоча це часто розглядається як перевага, для працівників важливо знайти здоровий баланс між роботою та особистим життям і заявити про своє «право на відключення» [8].

Для прикладу, 25,8 % вчителів завжди відповідають на робочі повідомлення в неробочий час, 25,8 % роблять це дуже часто, 22,6 % – часто, 22,6 % – іноді. Відзначимо, що варіанти «ніколи», «дуже нечасто», «нечасто» не було обрано жодним освітянином.

Звісно ж, кожен педагог, відчуваючи цифрове навантаження, намагається досягти балансу. Проте, за результатами опитування, вдалося це лише 3,2 % вчителів, 64,5 % – частково вдалося, 32,3 % – не вдалося взагалі.

Для зниження цифрового стресу вчителі роблять перерви (77,4 %), використовують фізичні вправи (54,8 %), спілкуються з колегами (35,5 %), практикують релаксацію (19,4 %), проводять час із рідними, намагаються здійснювати щоденні прогулянки свіжим повітрям тощо.

Відомо, що для збереження цифрового балансу обов'язково потрібно робити перерви під час використання пристроїв і встановлювати собі певне обмеження щодо роботи з технікою. Однак 90,3 % опитаних цього не роблять. 45,2 % педагогів здійснюють це не частіше, ніж кожні дві години, 29 % – кожні 2 години. Інші варіанти не набрали більше 3 %.

Для підтримки цифрового добробуту вчителі використовують медитації, планування завдань різними способами. Проте майже половина з опитаних (48,4 %) нічого не використовують.

Загалом станом на сьогодні свій цифровий добробут педагоги оцінюють у середньому на 7,4 бали з 10 можливих.

Отже, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що перевантаження інформацією, підвищені очікування щодо продуктивності та неодноразові зміни практик і методологій на цифровому робочому місці можуть призвести до стресу, виснаження та проблем зі психічним здоров'ям працівників. Експерти стверджують, що «розширення цифрової грамотності та навичок працівників має вирішальне значення для їх добробуту на цифровому робочому місці» [8].

Тож не дивно, що 40 % з усіх опитаних педагогів зазначили, що потребують додаткового навчання з теми цифрового добробуту особистості.

Педагоги можуть піклуватися про свій цифровий баланс щодня – навіть якщо це важко, варто починати з маленьких кроків. Основою цифрового благополуччя є намагання відключитися від онлайн-життя на все довший і довший період часу. На початку це може бути навіть кілька хвилин – із часом моменти, коли педагог не триматиме в руках смартфон чи іншого мобільного пристрою, поступово ставатимуть довшими.

Задля цифрового благополуччя педагогам може бути корисним дотримуватися таких порад:

- вимкнути сповіщення програм на смартфоні, щоб вони не відволікали під час виконання інших дій;
- видалити з телефону додатки, на які щодня витрачається більшість часу;
- відкласти телефон під час роботи в іншому місці, щоб повністю зосередитися на виконуваних обов'язках;
- вимикати телефон під час виконання іншої діяльності або відкласти його в іншому кінці кімнати;
- залишати свій смартфон вдома перед від'їздом.

Інструмент, який може допомогти людині досягти цифрового благополуччя, – Digital Balance. Це одне з мобільних налаштувань Android, хоча існує також програма Google під такою ж назвою. Цифровий баланс дозволяє контролювати, скільки часу людина проводить перед екраном смартфона щодня і яким програмам приділяє найбільше уваги. Ця функція також пропонує, як можна обмежити використання телефону. Мобільний додаток також дозволяє встановлювати обмеження для інших програм – для прикладу, постійний доступ до ігор на смартфоні. Регулярне спостереження за Digital Balance через деякий час може значно скоротити час, проведений перед екраном, – і такий відпочинок істотно впливає на самопочуття людини. Це надзвичайно корисний інструмент для досягнення балансу між життям і технологіями [7].

Ураховуючи вищезгадане, можна окреслити такі перспективи забезпечення цифрового добробуту педагогів.

1. Підвищення цифрової компетентності. Проведення регулярних тренінгів та семінарів щодо ефективного використання цифрових інструментів сприятиме зменшенню цифрового стресу.

2. Установлення цифрових меж. Розроблення політики освітніх закладів щодо визначення робочого часу, який педагоги можуть витрачати в онлайн-середовищі, дозволить уникнути цифрового вигорання.

3. Психологічна підтримка. Створення програм психологічної підтримки педагогів, зокрема проведення консультацій щодо управління цифровим стресом та підтримки ментального здоров'я.

4. Інтеграція концепції цифрового добробуту в освітній процес. Включення теми Digital Wellbeing у програми підвищення кваліфікації педагогів, що дозволить розробити практичні стратегії для підтримки цифрового добробуту педагогів.

Забезпечення цифрового добробуту педагогів України може бути ефективним, якщо взяти до відома приклади успішних практик зарубіжних країн. Так, у Фінляндії та Великій Британії впроваджуються програми цифрового добробуту для педагогів. Для прикладу, британська програма «Teacher Wellbeing Index» надає практичні рекомендації щодо підтримки ментального здоров'я освітян в умовах цифрового середовища.

Варто зазначити, що в Україні розпочинаються ініціативи з упровадження цифрової гігієни у професійне середовище педагогів, проте вони ще потребують подальшого розроблення.

Висновки. Отже, забезпечення цифрового добробуту педагогів є важливим компонентом успішного освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. Основними проблемами залишаються цифровий стрес, відсутність меж між роботою й особистим життям, інформаційне перевантаження та недостатня цифрова компетентність. Для забезпечення цифрового добробуту педагогів потрібно впроваджувати комплексні стратегії, спрямовані на підвищення цифрової грамотності, установлення цифрових меж та надання психологічної підтримки. Такі заходи дозволять зменшити негативний вплив цифрового середовища та забезпечити ефективність освітнього процесу в сучасних умовах.

Викладений матеріал не вичерпує всіх аспектів актуальної проблеми забезпечення цифрового добробуту педагогів в умовах сьогодення, яка може бути більш детально та різнобічно висвітлена в подальших дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук А. Розвиток цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах цифровізації. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). С. 171–176.
2. Петренко Л. Трансформація професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2024: інтеграційні процеси в освіті у науковому дискурсі*: збірник матеріалів VIII Міжнар. наук. конф. (Київ, 30 трав. 2024 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України [за заг. ред. О.І. Локшиної]. Київ-Дрогобич : ТзОВ "Трек-ЛТД", 2024. С. 259–261.
3. Burr, C., Taddeo, M. & Floridi, L. The Ethics of Digital Well-Being: A Thematic Review. *Sci Eng Ethics*, 2020. No. 26. Pp. 2313–2343. doi: <https://doi.org/10.1007/s11948-020-00175-8>
4. Eyup Sen. Empowering Adults: Building Digital Resilience for a Safer Online World. URL: <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/empowering-adults-building-digital-resilience-safer-online-world>
5. Knowledge Exchange Platform on Well-being Metrics and Policy Practice (KEP). URL: <https://www.oecd.org/en/about/programmes/kep.html>
6. Mariek M. P Vanden Abeele. Digital Wellbeing as a Dynamic Construct. *Communication Theory*, 2021. Volume 31, Issue 4. Pp. 932–955. doi: <https://doi.org/10.1093/ct/qtaa024>
7. Pasino S. Digitalisation and adult wellbeing: from social inclusion to privacy risks. URL: <https://elmmagazine.eu/digitalisation-and-adult-wellbeing-from-social-inclusion-to-privacy-risks/>
8. Teacher Wellbeing Index. URL: <https://www.educationsupport.org.uk/resources/for-organisations/research/teacher-wellbeing-index/>
9. UNESCO strategy on education for health and well-being: contributing to the Sustainable Development Goals. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246453>

References:

1. Kovalchuk, A. (2024). Rozvytok tsyfrovoy kompetentnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia v umovakh tsyfrovizatsii [Development of digital competence of future teachers of vocational education in the conditions of digitalization]. *Molod i ryнок*, 6 (226), 171–176 [in Ukrainian].
2. Petrenko, L. (2024). Transformatsiia profesiinoho rozvytku vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity v umovakh zmishanoho navchannia [Transformation of teachers' professional development of higher education institutions in the conditions of blended learning], *Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita – 2024: intebratsiini protsesy v osviti u naukovomu dyskursi*, zbirnyk materialiv VIII Mizhnar. nauk. konf. [Pedagogical comparative studies and international education – 2024: integration processes in education in scientific discourse, Proceedings of the VIII International Scientific Conference]. Kyiv-Drohobych [in Ukrainian].
3. Burr, C., Taddeo, M., & Floridi, L. (2020). The Ethics of Digital Well-Being: A Thematic Review. *Sci Eng Ethics*, 26, 2313–2343. doi: <https://doi.org/10.1007/s11948-020-00175-8> [in English].
4. Eyup, Sen. (2024). Empowering Adults: Building Digital Resilience for a Safer Online World. Retrieved from <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/empowering-adults-building-digital-resilience-safer-online-world> [in English].
5. Knowledge Exchange Platform on Well-being Metrics and Policy Practice (KEP). Retrieved from <https://www.oecd.org/en/about/programmes/kep.html> [in English].
6. Mariek M P Vanden Abeele. (2021). Digital Well-being as a Dynamic Construct. *Communication Theory*, 31, 4, 932–955. doi: <https://doi.org/10.1093/ct/qtaa024> [in English].
7. Pasino, S. Digitalisation and adult well-being: from social inclusion to privacy risks. Retrieved from <https://elmmagazine.eu/digitalisation-and-adult-wellbeing-from-social-inclusion-to-privacy-risks/> [in English].
8. Teacher Well-being Index. Retrieved from <https://www.educationsupport.org.uk/resources/for-organisations/research/teacher-wellbeing-index/> [in English].
9. UNESCO strategy on education for health and well-being: contributing to the Sustainable Development Goals. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246453> [in English].

Kokhanovska O. V.,
 orcid.org/0000-0001-7294-173X

Slyusarenko N. V.,
 orcid.org/0000-0002-9215-5936

PEDAGOGUES' DIGITAL WELL-BEING: CHALLENGES AND PERSPECTIVES IN THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING

The article considers the urgent problem of ensuring pedagogues' digital well-being in the context of transitioning to distance and blended learning, influenced by global crises such as the COVID-19 pandemic and the war in Ukraine. It emphasizes the importance of maintaining a healthy digital balance (Digital Well-being) as an integral component of pedagogues' professional and personal welfare, especially when they are compelled to work under conditions of continuous online connectivity.

The main challenges adversely affecting pedagogues' digital well-being are highlighted, including digital stress, blurred boundaries between professional and personal life, information overload, and insufficient digital competence. Authors analyze current international and Ukrainian research on this issue, concluding the necessity of developing and implementing practical strategies to support pedagogues' digital well-being.

Additionally, the article presents findings from original research conducted among 93 teachers from the Kherson region who work remotely under war conditions. The survey results identified key factors impacting pedagogues' digital well-being, including excessive screen time, constant involvement in work-related communications, and low digital hygiene practices. It is determined that most pedagogues lack clear strategies to manage digital workloads, thereby increasing the risk of professional burnout.

Practical recommendations for improving pedagogues' digital well-being are proposed, including enhancing digital literacy, establishing clear digital boundaries, implementing psychological support programs, and integrating the Digital Well-being concept into professional development programs. Examples of successful global practices for supporting pedagogues' digital well-being are provided.

Key words: digital well-being, distance learning, digital stress, professional burnout, digital literacy, pedagogues, teachers.

Дата надходження статті: 11.11.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Білавич Г. В.

УДК 001.8:37

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi58.630>

Стинська В. В.*,
 orcid.org/0000-0003-0555-3205

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ ЗНАТЬ «А ОСВІТА»: КЛЮЧОВІ ОРІЄНТИРИ

У статті здійснено комплексний аналіз багаторівневої структури методології наукового дослідження в галузі знань «А Освіта», що включає філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий і технологічний рівні.

Визначено, що філософський рівень забезпечує світоглядне підґрунтя дослідження та базується на таких підходах, як антропологічний, гуманістичний, аксіологічний та етичний. Саме вони формують ціннісні орієнтири дослідника та визначають метафізичну й гносеологічну основу освітнього пізнання.

Загальнонауковий рівень зумовлює логічність, системність і наукову доказовість дослідження, спираючись на системний, структурно-функційний, системно-діяльнісний, синергетичний, інформаційний, історико-педагогічний, культурологічний та ін. підходи.

*© Стинська В. В.